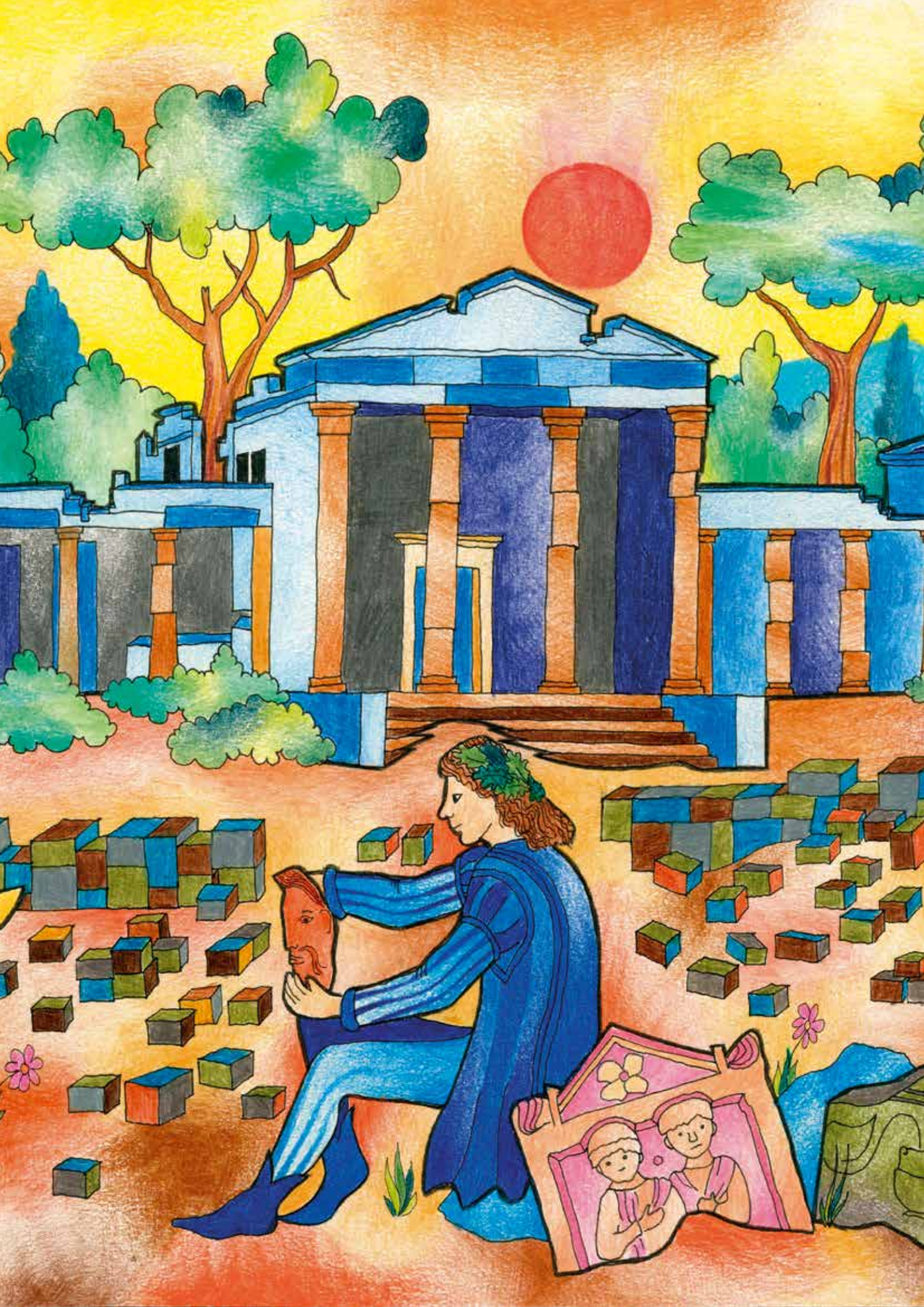

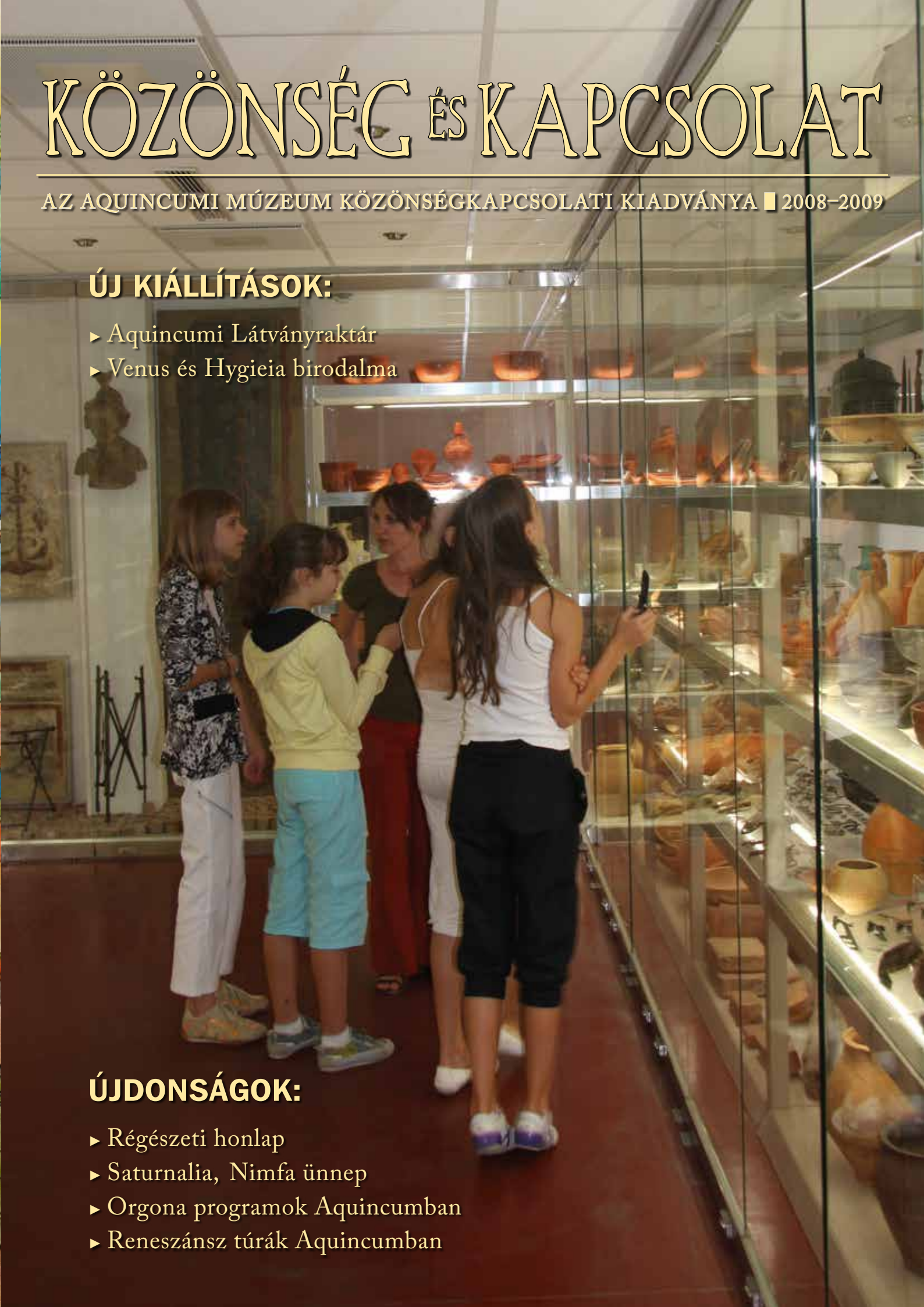

KÖZÖNSÉG ÉS KAPCSOLAT

AZ AQUINCUMI MÚZEUM KÖZÖNSÉGGKAPCSOLATI KIADVÁNYA ■ 2008–2009

ÚJ KIÁLLÍTÁSOK:

- ▶ Aquincumi Látványraktár
- ▶ Venus és Hygieia birodalma

ÚJDONSÁGOK:

- ▶ Régészeti honlap
- ▶ Saturnalia, Nimfa ünnep
- ▶ Orgona programok Aquincumban
- ▶ Reneszánsz túrák Aquincumban

A Közönség és Kapcsolat 2008-2009. szerzői:

Bögi Enikő	múzeumpedagógus (Aquincumi Múzeum)
Bíró Zsolt	SZTE Ságvári Endre Gyakorló Gimnázium (Szeged)
Csaplárné Csépanyi Andrea	művelődésszervező (Aquincumi Múzeum)
R. Facsády Annamária	régész, igazgató-helyettes (Aquincumi Múzeum)
Kárpáti Adrienn	Múzeumok és Látogatók Alapítvány
Láng Orsolya	régész (Aquincumi Múzeum)
Lengyelne Kurucz Katalin	művelődésszervező, közművelődési csoportvezető (Aquincumi Múzeum)
Maráz Borbála	régész (Aquincumi Múzeum)
Miszné Korenchy Anikó	kuratóriumi elnök (Múzeumok és Látogatók Alapítvány)
Ódor Bernadett	múzeumpedagógus (Aquincumi Múzeum)
Sándor Zsolt	kommunikációs osztályvezető-helyettes (Fővárosi Vízművek)
Zsidi Paula	régész, igazgató (Aquincumi Múzeum)

Közönség és Kapcsolat VII. – Aquincum 2008–2009
Kiadja az Aquincum Baráti Kör
Budapest, 2009
Felelős szerkesztő: L. Kurucz Katalin
Fotó: Komjáthy Péter, Közművelődési Csoport (Aquincum)
Nyomdai előkészítés: Kolozsvári Krisztián

Borítón elől: Az Aquincumi Látványraktár részlete
Borítón hátul: Kalkán Dóra (11 éves) rajza. (Schneider Lajos Alapfokú Művészeti Iskola, Mohács)

Kiállítások 2009

- „Van új a föld alatt...: Válogatás a 2008. év legszebb budapesti ásatási leleteiből”
(2009. április 15 – 2010. március 31.)
- A harangédények népe – A kora bronzkori Harangédény-Csepel csoport Budapest területén
(2009. április 30 – 2010. március 31.)
- Növények kultúrája – kultúrák növényei (2009. május 22 – október 31.)
- Az aquincumi régészet regénye – Az aquincumi ásatások története a kezdetektől napjainkig
(2009. június 11 – október 31.)

Rendezvények 2009

Aquincumi Játékok 2009 – LVDI AQVINCENSES MMIX

- Műemléki Világnap Aquincumban (2009. április 18.), Havas Zoltán: Budapest római műemlékei című előadása
- XX. FLORALIA – Római tavaszünnep (május 22–24.)
- XII. Aquincumi Költőverseny (június 20.)
- Múzeumok éjszakája Aquincumban (június 20.)
- I. Aquincumi Dalnokverseny (június 21.)
- Arisztophanész: Lüsizisztraté – Óbudai Nyár Aquincumban (július 17-18-19.; 24-25-26.)
- Nímfa-ünnep (augusztus 1.)
- Aquincum a Sziget Fesztivál Múzeumi negyedében (augusztus 12–16.)
- Kulturális Örökségi Napok Aquincumban (szeptember 19–20.)
- Múzeumok Őszi Fesztiválja Aquincumban (október)
- Tudományos-ismeretterjesztő előadások (október–december)
- A Tudomány Ünnepe Aquincumban ismeretterjesztő előadásokkal (november)
- SATURNALIA – A karácsonyi ünnepekör gyökerei az antikvitásban (december 11., 13.)

Az aktuális információkat az Aquincumi Múzeum honlapja tartalmazza:

www.aquincum.hu

www.regesztet.btm.hu

A 2008. évi rendezvények és kiállítások támogatói

Aquincum Baráti Kör, Esthetica Szépségszalon, Fitoland Kft., Hirsch Építőipari Zrt., Közép-Magyarországi Regionális Ifjúsági Tanács, Kultúra 2000, Magyar Gyula Kertészeti Szakközépiskola és Szakiskola, Pécsi Tudományegyetem, Sziget Kulturális Szervező Iroda, Szociális és Munkaügyi Minisztérium, Urbitalis 2008, Virágbank Kft., Virágpiac Kft.

A MEGÚJULÁS FONTOSSÁGA

A 2006. év fordulópontot jelentett az Aquincumi Múzeum életében. A Budapesti Elektromos Művek, Györgyi Dénes által tervezett, 1932-ben átadott, épületéből létrejött az intézmény új, korszerű közművelődési bázisa. Ezzel 400 m²-rel növekedett a kiállítóterek nagysága. A földszinti helyiségek (látványraktár, előadóterem, múzeumi bolt és büfé) üzembe helyezésével és a szakmai kiszolgáló terek (irodák, műhely, közművelődési raktár) kialakításával lezárult a múzeum fejlesztésének 2. üteme. A 2008. évre üzemkész épületté vált az új bázis. Az intézmény öt főből álló közművelődési csoportja és a látogatók birtokba vehették a létesítményt.

Az elmúlt év az új körülmények adta lehetőségek kihasználásával telt. Az ún. orgona terem orgona bemutatóknak, szakmai találkozóknak adott helyet. Több alkalommal

kapott lehetőséget a „limes téma” bemutatkozásra (Magyar Limes Szövetség közgyűlése, a Pannonia limese című kiállítás). A múzeum nagy sikerű életmód kiállítás sorozatában az antik szépségápolás kapott ez évben önálló kiállítást, melyhez parfümőr bemutató tartozott, s a közművelődési csoport tagjainak bevonásával szépségápolási bemutatókra is sor került.

Napjaink első aquincumi Saturnaliája (A karácsonyi ünnepkör gyökerei az antikvitásban) is az új épületben kapott helyet. A múzeum területén kívül található római emlékeket őrző helyszíneken (Római Strand és a Hercules villa) szerveződött a Nimfa ünnep (Fontanalia), ill. működött egy héten át a Fabrica musivaria (Római mozaikkészítő műhely).

A Reneszánsz év kapcsán először írt ki a múzeum gyermek rajz pályázatot, „Mit láthatott Mátyás

király Aquincum emlékeiből?” címmel, mely a vártnál is nagyobb sikert aratott. Újdonságnak számító programokkal léptek elő a múzeum pedagógusok a Múzeumok Őszi Fesztiváljának sorozatában is.

A programok összeállításánál egyre nagyobb hangsúlyt kap a gyűjteményközpontúság és a régészeti marketing fogalma. Ennek kapcsán kiemelt helyet kap az ásatások több irányú közművelődési hasznosítása (az ún. régész homokozótól a látványásatásokon és az ásatásokra kihelyezett múzeumi órákon át egészen a régészeti honlapig).

A Közönség és Kapcsolat legújabb, 7. számában ezekre az újdonságokra fókuszálunk. Az eddigi gyakorlattól eltérően a szokásos és hagyományos aquincumi programok ismertetése kisebb hangsúlyt kap, az új, eddig még publikálatlan eseményekről számolunk be elsősorban.

L. Kurucz Katalin

Az ún. orgona programok részlete:
Dr. Kaba Melinda előadást tart a
világhírű hangszerletről

AZ AQUINCUMI LÁTVÁNYRAKTÁR

Múzeumi raktár... A fogalom hallatán mindenkinek más jut az eszébe. Az emberek egy része számára nem jelent többet sötét, poros, unalmas helynél, tele régi, mihaszna, törött holmival. Másoknak a múzeumi raktár, elzárt, hozzáférhetetlen „kincseskamra”, az izgalmas felfedezések színtere. Megint mások az emberiség kulturális hagyatékának szentélyeként tisztelik. Bárki bárhogya is vélekedik a múzeumi raktárakról, egy biztos, oda belépni – kivételes alkalmakat leszámítva – csak az arra jogosult személyeknek van lehetőségük. Az Aquincumi Múzeum e „kivételes alkalom” lehetőségét igyekezett megteremteni látogatói számára új állandó kiállításával, mely gyűjteményének korábban raktárban elzárt, legszebb darabjait tárja a látogatók elé.

De hogyan is jött létre és mit foglal magában a Budapesti Történeti Múzeum (BTM) intézményrészeként működő Aquincumi Múzeum e gazdag gyűjteménye?

A főváros első saját alapítású múzeumának létrehozását Budapest Főváros Tanácsa 1887. évi határozatában rendelte el. Az intézmény már alakulásának idején néhány ezer darabos, értékes gyűjteménnyel – az aquincumi polgárváros feltárásából származó régészeti anyag mellett jelentős képzőművészeti, várostörténeti és művészeti vonatkozású műtárgyakkal – rendelkezett. A várostörténeti kutatásokat és a gyűjtemények ügyeit egyesítő intézmény első főigazgatója Kuzsinszky Bálint volt. Az általa lefektetett alapokon működik ma is a Budapesti Történeti Múzeum három nagy szakmai intézményrész: az Aquincumi Múzeum (Ókortörténeti Osztály, Ős- és Népvándorlás kori Osztály), a Vármúzeum (Középkori Osztály) és a Kiscelli Múzeum (Újkori Osztály, Fővárosi Képtár). Az

elmúlt 120 évben a Budapesti Történeti Múzeum számos kiállítóhellyel is gazdagodott, s a fővárosi fejlesztésekhez kapcsolódó folyamatos régészeti feltárások eredményeként az ország egyik legdinamikusabban növekvő régészeti gyűjteményét tudhatja magáénak.

A BTM intézményrészeként működő Aquincumi Múzeum gyűjteménye a főváros területén végzett régészeti feltárások anyagát őrzi, a 19. századtól egészen napjainkig, magában foglalva a paleolitikumtól (Kr. e. 44–35.000 év) a magyar honfoglalás koráig (Kr. u. 9. század) terjedő időszak több tízezer évnyi történetét. A gyűjtemény páratlan jelentőségét és értékét az adja, hogy eltekintve a feltárások kezdetétől az Aquincumi Múzeum első épületének megnyitásáig terjedő időszaktól, a főváros területén végzett feltárások dokumentációjának és leletanyagának legteljesebb együttese itt található. A gyűjtemény első kiállítása 1889-ben, az aquincumi polgárváros feltárásainak közelében álló Kreml-malom egyik helyiségében nyílt meg. A helyszíni bemutató sikere győzte meg a városatyákat arról, hogy állandó múzeumépületet emeljen az ásatások területén. Az Aquincumi Múzeum épülete 1894. május 10-én nyílt meg, az akkor mintegy 3000 darabos gyűjteményből válogatott kiállítással. Miután a múzeumnak akkoriban a mai értelemben vett műtárgyraktára nem volt, szinte valamennyi gyűjteményi tárgy helyet kapott a kiállításon. Ma már lehetetlen lenne, még a múzeum 2008-ban átadott új kiállítási épületének látványraktárában sem, a már milliós nagyságrendűre gyarapodott leletanyag teljes bemutatására. Így a polcokon látható több mint 1500 db tárgy a raktárban őrzött reprezentatív gyűjteményi anyagnak csak egy töredéke. Az egyszerű múzeumi raktárak szekrényeit és polcait modellező kiállítási installáción elhelyezett műtárgyak az Aquincumi Múzeum gyűjteményét kronológiai sorrendben, s tematikus formába rendezve tárják a látogatók elé. A gazdag régészeti leletanyag a tárgyak tükrében mutatja be a római kor előtt itt virágzó kultúrák, a római kori provinciaszékhely, Aquincum és az azt követő népvándorlás kori népek történetét, mindennapi életét.

Zsidi Paula

A KELTÁK BUDAPEST RÉGÉSZETI EMLÉKEIBEN

A Budapesti Történeti Múzeum őskori régészeti gyűjteményében őrzött leletanyagból rendezett kiállítás a Kr. e. 4. században a Közép-Duna völgyét elfoglaló és négy évszázadon keresztül megszállva tartó kelta népesség Budapest területén előkerült régészeti hagyatékát mutatta be.

A kelták nagy létszámú és harcias népe a Rajna-vidékről vándorolt ide és győzelmeit elsősorban vasból készült félelmetes fegyvereinek köszönhette. Gazdag régészeti emlékanyaguk a kelta kovácsok, bronzművesek, ötvösök és fazekasok nagy mesterségbeli tudásáról tanúskodik. A kelták történetének néhány lényeges eseményét, az egyes törzsek neveit és szokásainak vázlatos leírását az ókori, latin és görög nyelvű írott források őrizték meg számunkra.

A Kr. u. 1. században bekövetkezett római megszállás vetett véget a kelták önálló létének, és attól

kezdve a római kori Pannonia provincia bennszülött őslakosságát képezték. Anyagi kultúrájuk nyomai a Kr. u. 2. század közepéig kimutathatók a területen.

A kiállítás anyaga részben az 1900-as években feltárt Gellérthegy, tabáni és békásmegyeri telepekről származik, részben pedig a legújabb ásatások (Csepel-sziget, Rácfürdő (Tabán) és Nagytétény-Campona) eredményeire épül.

Az egykori Fővárosi Régészeti Intézet és később a Budapesti Történeti Múzeum feltárásainak köszönhetően Budapest területének késővaskori történetéből elsősorban a Kr. e. 1. századból származó gellérthegy, tabáni és békásmegyeri települések alapján alkothattunk képet. A 2000-es évek elején végzett újabb ásatások (Rácfürdő-Tabán, Nagytétény, Csepel-sziget) Budapest teljes LaTène-korához szolgáltak alapvetően új információval és tárgyi emlékanyaggal.

Budapest területéről a kelta hódítás korai időszakából korábban csak szórványos adataink voltak. A Csepel-sziget északnyugati csúcsán 2004-2006-ban feltárt temető gazdag ékszer- és fegyvermellékletei a kelták Kr. e. 4-3. századi jelenlétéről tanúskodnak.

A kiállítás késő LaTène-időszakot bemutató részében az itt élt eraviszkusz törzs fazekastelepein talált, a korszakra jellemző festett és besimított díszű kerámiaanyag, valamint a fémművesség és az eraviszkusz pénzverés emlékei szerepelnek.

A kiállítás a Kulturális Örökség Napjai eseménysorozat országos megnyitójával együtt nyílt meg 2008. szeptember 19-én, melyet a kelták budapesti és európai örökségéről szóló előadások kísérték a program keretében.

A kiállítást Maráz Borbála régész-főmuzeológus rendezte.

Maráz Borbála

Részlet „A kelták Budapest régészeti emlékeiben” című kiállításból

VENUS ÉS HYGIEIA BIRODALMA

Az Aquincumi Múzeum évről évre a római mindennapok egy szeletét bemutató kiállítással is jelentkezik. A hagyományt folytatva a 2008. évben a római kori szépségápolás, ez a személyi higiénia a frizuradivat változásáig több témakört magába foglaló, többé-kevésbé minden embert érdeklő kérdéskör volt a téma.

A kiállítás címében szereplő két antik istennő „hatásköre” sejtetni engedi, hogy ismét a rómaiak magánszférájába nyerhettünk bepillantást. Helyszíne pedig, a romterületen található ún. Dirke védőépület, a bemutató terjedelmére és hangulatára lehet iránymutató. Az intim hangulat fokozására szolgáltak az üvegfelületek elé helyezett, a megszokott tablókat helyettesítő, molinóra készített nagyméretű fotók, az atriumot imitáló elhelyezés, a vitrinek apró díszítései. A divat követése és a szépítkezés sem a modern kor találmánya, Róma asszonyai sok pénzt és időt áldoztak egészségük és szépségük megőrzésére. De mielőtt legyintenénk az asszonyi hiúság láttán, ne feledkezzünk meg a férfiakra sem! Testük gondozásában, bőrük óvásában ők sem maradtak el asszonyaik mögött. S bár ez utóbbi megállapítás talán túlzás, a források – férfiak által írt! – célzásai alapján állíthatjuk, hogy e téren tapasztalt végletesség az erősebb nem körében sem volt ismeretlen jelenség.

A római császárkor időszakából jelentős számban állnak rendelkezésünkre irodalmi és tárgyi források a szépségápolásra vonatkozóan is. Az anyag bősége ellenére azonban magyar kutatótól csupán 1940-ben készült összefoglalás. Igaz, az ekkor megvédett doktori disszertáció szerzője az a Szabó Magda volt, aki később a 20. századi magyar irodalom kiemelkedő alakja lett. Az antik szerzők műveiben számos utalás mellett részletes kozmetikai receptek is fellelhetők. Többek között Iuvenalis, Martialis, Plautus, Seneca, sőt az afrikai származású keresztény egyházatyja, Tertullianus is foglalkozott a női szépséggel, s az annak óvására fordított tevékenységekkel. Ovidius pedig egész művet szentelt a témának, tanácsokat adva az arc kikészítésére és a frizuraviseletről. Nem kevésbé fontosak azonban a képzőművészeti

és régészeti források sem. A portrészobrok és érem-ábrázolások alapján pontosan nyomon követhetők a császárnői frizuradivat változásai, a római városi divat helyi „lecsapódását” pedig jól tükrözik a sírkövek képmásai. A régészeti források másik csoportját a test- és arcápoláshoz használt tárgyak alkotják. A festékek kikeveréséhez, felkenéséhez használt eszközök és paletták, az illatszerek és kenőcsök őrzésére szolgáló üvegedények, szelencék mellett fésűk, tükrök, csipeszek, hajtűk emlékeztetnek a hajdani szépítkezésekre. A nők számára hosszú időt igényelt az arc kikészítése és a frizura elkészítése. A reggelente megismétlődő jelenetről nemcsak az írók tudósítanak – gyakran nehezményezően – hanem reliefeken is megörökítették e fontos műveletet. Az arc kikészítése, a make-up, komoly művészi munka volt, de nem volt kevésbé idő- és munkaigényes a bonyolult frizurák elkészítése sem. A szépségápolás kiegészítéseként használt illatszerekből csak azoknak az orr számára semmitmondó receptúrái és szemet gyönyörködtető tárolóedényei maradtak ránk. A szépségápolás és a higiénia szokásai a római korban szoros összefüggésben álltak. A fürdők látogatása a római ember számára az élet szerves része volt, amolyan könnyen elérhető szórakozóhely. Aquincumban több mint 20 magán- és közfürdő került elő az ásatásokon. Minden városrész saját fürdővel rendelkezett, de gondoskodtak a katonaság higiénijáról is. A fürdőzők kényelméről gondoskodó rabszolgák egyben „wellness-szolgáltatást” is nyújtottak. Az epilálás „gyönyörűségében” a férfiak is részesültek, de a borotválás se volt teljesen veszélytelen művelet.

A valamikori eredményről a kiállítás látogatásakor a tárgyakból következtethettünk. A testápolásra fogápoló (dentiscalpium), borotva, csipeszek, strigilisek utaltak, az arcápolásnál, smink készítésénél használhatták a festékkeverő, festékdörzsölő pálcákat, kenőcstartó szelencéket, kanálkákat és specillumokat. A frizurához a fésűkön kívül nélkülözhetetlenek voltak a változatos díszítéssel faragott csonthajtűk, gagát-, üveg- és bronzhajtűk. A végeredményt különböző formájú tükrökben ellenőrizhették. A frizuraviseletről az érmek képmásaiból kaphatunk képet, a kiállításban válogatást láthattunk az aquincumi lelőhelyű császárnői veretekből. Az illatszerek világát a ránk maradt

A „Venus és Hygieia birodalma” című kiállítás részlete

illatszeres üvegek sokasága idézte fel. A szépségápolás témaköre nem lenne teljes a szépség fokozására szolgáló ékszerek bemutatása nélkül. Két vitrinben az aquincumi ékszerekből készült válogatást - ezüst-, bronz karpereceket, gagát gyűrűket, üvegpasztá gyöngysorokat, valamint arany fülbevalókat, nyakláncokat, gyűrűket – csodálhattak meg a látogatók.

A téma iránt mélyebben érdeklődők számára – a molinón látható rövid szövegek mellett – ún. lapozó állt magyar és angol nyelven rendelkezésre. A kísérő kiadványként szolgáló kötetben a kiállítási közegben olvashattak részletesen a bemutatott témakörökről: a testápolási, arcápolási és sminkelési szokásokról, a haj ápolásáról, festéséről, a parókaviseletről, a hajviselet változásairól, illatszerek, illatos kenőcsök használatáról és az ékszerekről, az ékszerviselési szokásokról. A tájékoztatást kozmetikai receptgyűjtemény egészítette ki.

A helyiség illatosítását Zólyomi Zsolt parfümőrnek köszönhattuk, aki mediterrán hangulatot varázsolt a távoli provinciába. A Tudomány Hónapja alkalmával is-

mertetőt tartott az antik világban használatos illatszerekről, az illatszerkészítés módszereiről. Bemutatója során a jelenlévők számtalan illattal ismerkedhettek meg, a szagélményeken keresztül felidézve az akkori idők a mai kortól idegen, erőteljes hangulatát is.

A római kor megidőzésében a terembe lépő látogatót a pillantást magukra vonó fotók is segítették. A képeken római hölgyek és urak társalogtak, római hölgy várta türelemmel, hogy szolgálólányai frizuráját elkészítsék. A jeleneteken az aquincumi közművelődési csoport tagjai (Bögi Enikő, Csépanyi Andrea, L. Kurucz Katalin, Ódor Bernadett és Szu Annamária) és régész kollégák (Budai-Balogh Tibor és Vámos Péter) vállalták az antik elődök felidőzését, frizurájuk és sminkjük római mivoltáról pedig Bártfai Zsuzsa meszterkozmetikus és csapata gondoskodott.

A kiállítás forgatókönyvét írta és rendezte: Dr. Facsády Annamária. A látványtervet Csernus Erzsébet, a grafikát és a kísérő kiadványokat Kolozsvári Krisztián készítette.

R. Facsády Annamária

A FŐVÁROSI VÍZMŰVEK JUBILEUMI KIÁLLÍTÁSA AZ AQUINCUMI MÚZEUMBAN

„140 éve a főváros szolgálatában” címmel nyílt meg a Fővárosi Vízművek időszaki kiállítása az Aquincumi Múzeumban.* A tárlat október 1–31. között műszaki és történeti érdekességeken keresztül mutatta be a Fővárosi Vízművek fejlődését.

1868. január 20-án – 140 évvel ezelőtt – a Fővárosi Közgyűlés felkérésére érkezett Pestre William Lindley, hogy elkészítse az ideiglenes pesti vízmű terveit. Az év végére az akkori Flottilen Platz-on, a mai Parlament helyén el is készült az ideiglenes vízmű.

Wein János, a Vízművek első igazgatója, korát messze megelőz-

ve a természetes szűrésű ivóvízellátást szorgalmazta, amit ma környezetbarát eljárásnak neveznénk. Azóta persze számtalan változáson ment keresztül a társaság, de folyamatosan biztosította az egyik legalapvetőbb nagyvárosi közösségi szolgáltatást. Gépházak épültek, a gőzgépeket elektromos gépek váltották fel, technológiai újdonságokat vezettek be, de egyvalami állandó maradt: nap mint nap kiváló minőségű, egészséges ivóvízzel látták és látják el a fővárosban és környékén élőket – emlékeztetett megnyitóbeszédében Hagyó Miklós főpolgármester helyettes.

Az utolsó néhány év az elektronika előretörését hozta. Napjainkban a termelő-berendezések szabályozását frekvenciaváltók végzik, a gépházakat komputervezérléssel irányítják, felügyelik. Megoldott a köztéri munkák folyamatirányítása is, amelyet a központi diszpécsterszolgálat tart kézben. Ma már elmondható, hogy a főváros

Részlet a „140 éve a főváros szolgálatában” című kiállításból

*A Fővárosi Vízművek Rt. 2007-ben kereste meg az Aquincumi Múzeumot azzal a kéréssel, hogy tekintettel a téma római kori gyökereire, az intézmény biztosítson helyet a vízművek alapítása alkalmából megrendezendő kiállítás megvalósítására.

Részlet a „140 éve a főváros szolgálatában” című kiállításból

vízellátását teljes mértékben automatizálták. Ez mennyiségi, minőségi és biztonsági szempontból is megnyugtatóan alkalmas egy ilyen méretű világváros ellátásához.

A főpolgármester-helyettes a megnyitón hangsúlyozta, hajlamosak vagyunk úgy gondolni a saját korunkra, mintha a korábban élt nemzedékeknek soha nem kellett volna a mienkéhez hasonló kihívásokkal szembenézniük. Két évszázada pont ilyen sarkalatos kérdés volt a főváros megsokszorozódott lakosságának ivóvíz-ellátása. A fejlődés és fejlesztés természetesen soha nem állhat meg. Jelenleg Európa legnagyobb környezetvédelmi programja zajlik Budapesten. Ennek kapcsán számos közműberuházásba kezdett a főváros. Ilyen

például a Központi Szennyvíztisztító Telep, amelynek köszönhetően a Dunába visszajutó biológiailag tisztított víz aránya 92 százalék lesz a mostani ötven százalék alatti értékkel szemben.

A kiállítás megnyitóján több régi vízműves szakember is megjelent, köztük két korábbi igazgatónk, Hajdú György és Szőke Ferenc. Keszler Ferenc gazdasági vezérigazgató-helyettes ünnepi beszédében őket is köszöntötte.

– „Ha körbetekintek, örömmel látom, hogy sokan eljöttek azok közül, akik az elmúlt évtizedekben a Fővárosi Vízművek meghatározó személyiségei voltak. Ez nem véletlen, hiszen vízművesnek lenni sokkal több, mint dolgozni valahol. Azt hiszem, ebben megerősít az a

több száz kolléga is, akiknek szülei, nagyszülei, sőt talán már dédszülei is itt dolgoztak. Teljes dinasztiák nőttek úgy fel, hogy a főváros ivóvíz-ellátását szolgálták.” – mondta a vezérigazgató-helyettes.

Hozzátette: „nagy utat tettünk meg 1868 óta, s elődeink is megelégedetten tekinthetnek azokra a fejlesztésekre, amelyeket a közelmúltban végrehajtott társaságunk. Így például az Irányítási Központ, az akkreditált laboratóriumunkra vagy éppen a korszerű telefonos ügyfélszolgálatunkra.”

Keszler Ferenc köszöntője után Károlyi András vízügyi szakember néhány érdekes történetet mesélt a meghívottaknak társaságunk múltjáról.

Sándor Zsolt

A MAGYAR TUDOMÁNY ÜNNEPE AZ AQUINCUMI MÚZEUMBAN

Az Aquincumi Múzeum 2008-ban csatlakozott először a Magyar Tudományos Akadémia által meghirdetett Magyar Tudomány Ünnepe című programsorozathoz. Az esemény mottója „A tudomány az élhető Földért” volt, fókuszban az ember és környezete, a négy elem: föld, víz, levegő és a tűz. A múzeum igyekezett olyan programokat szervezni, amelyek érdeklődésre tarthatnak számot a szakma és a nagyközönség részéről is. Ennek mentén, kapcsolódva a kiállításokhoz, sikerült november folyamán három rendezvényt megszervezni.

Az első ezek közül a „Kalandozás az ókori illatok világában” program, amelyet a népszerű „Venus és Hygieia birodalma – Szépségápolás a római korban” című időszaki kiállítás kapcsán rendezett meg a múzeum november 8-án. A kiállítás már korábban a Múzeumok Éjszakáján is központi témát szolgáltatott az este rendezvényeihez, így szerettük volna méltó lezárásaként – október 31-én bezárt a kiállítás – egy utolsó programot szervezni a kiállításhoz.

A program az ókori illatszerek világába engedett betekintést, de nemcsak a tárgyak és illusztrációk révén, hanem egy igazi parfümőr előadásán keresztül. Erre a feladatra a legalkalmasabb Zólyomi Zsolt volt, aki Magyarország egyetlen parfümőre. Tőle hallhattak a látogatók a parfümkészítés módozatairól, a felhasznált alapanyagokról, sőt ezeket ki is lehetett próbálni. Az előadást követően a kiállítás rendezője Dr. Facsády Annamária régész, az Aquincumi Múzeum igazgatóhelyettese tartott szakvezetést a múzeum romterületén álló „Dirké” védőépületben lévő kiállításban.

A következő program főként a régész szakma érdeklődésére tartott számot, ezért a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulattal közösen szerveztük november 24-ére. A program címe: „Rejtélyek és kételyek az aquincumi orgona kutatásában”.

Ezt a szervezők egyfajta szakmai vitadélutánra tervezték, ahol a szakma részéről az érdeklődők megismerkedhettek az aquincumi orgona történetével. A program célja egyben az is volt, hogy ráirányítsa a figyelmet az olyan ma még megválaszolatlan kérdésekre, amelyek a hangszer kapcsán felmerülnek.

A rendezvényre a múzeum előadóként felkérte dr. Kaba Melindát, a hangszer neves kutatóját is, aki ekkor már egészségügyi problémákkal küzdött, így sajnos nem hallgathattuk élvezetes előadását.

A harmadik és egyben utolsó előadás a „Múzeum- és kutatástörténeti előadás az aquincumi ásatások kezdetéről” címet kapta. A rendezvényre november 29-én került sor az Aquincumi Múzeum új kiállítási csarnokában.

Az Aquincumi Múzeum régésze, Láng Orsolya ismeretterjesztő előadására már nemcsak a szakmát, hanem minden érdeklődőt vártunk. Az előadás nem ezen a napon debütált, hiszen volt már egy sikeres előadás korábban is, az Óbuda Napján a Fő téren.

Az elhangzottak a római kori Aquincum kutatásainak kezdetét, a ma már több mint 120 éves aquincumi kutatástörténetet idézték fel korabeli fotókkal, metszetekkel illusztrálva és a kor neves régészeinek eredményeit is bemutattva. Aki részt vett a programon megismerkedhetett Óbuda régészeti emlékeinek kutatásával és megtudhatta azt is, hogy miként született meg a ma már szállóigének számító „magyar Pompeji” kifejezés.

A századforduló után számos híres tárgy, régészeti emlék (pl. az aquincumi orgona) került elő, amelyek megtalálásának történetét is hallhatták az érdeklődők.

A téma iránti nagyfokú érdeklődésre tekintettel 2009-ben is több alkalommal hangzik majd el ez az előadás az Aquincumi Múzeumban.

Összegezve a programokat, megállapíthatjuk, hogy olyan sikeres programsorozat valósult meg, amely mind a szakma, mind a látogatók érdeklődését felkeltette, s méltóan képviselte az intézményt a Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozatában.

Csaplárné Csépanyi Andrea

ORGONA PROGRAMOK AQUINCUMBAN

Az Aquincumi Múzeum új kiállítási épületében önálló teremben látható az intézmény világhírű lelete, az aquincumi orgona. Az ennek kapcsán szervezett programokkal kívánja a múzeum közelebb hozni látogatóihoz az antik zenekultúrát.

Ez esetben az orgona nemcsak mint kiállítási tárgy mutatkozik be, hanem mint működőképes hangszer is. Az elmúlt évben erre három alkalommal került sor. Az orgona történetének neves kutatója, az azóta elhunyt Dr. Kaba Melinda régész, ismertette a tárgy jelentőségét, megtalálási körülményeit és a témával kapcsolatos kutatási eredményeit.

(Ennek rövid összefoglalója jelent meg az Aquincum Baráti Kör kiadásában 2008-ban.) Kemény Kinga kórusvezető zenetanár szólaltatta meg a hangszert, saját énekhangjával kísérve azt. Repertoárján az antikvitásból ránk maradt öt (kottázott) zenedarabból

Szeikilosz éneke és az Apolló himnusz dallamai csendültek föl.

Rendhagyó volt az őszi Régészeti és Művészettörténeti Társulat közgyűlése is. A „Rejtélyek és kételyek az aquincumi orgona kutatásában” címmel megrendezett vitadélután célja volt felfedni, összegyűjteni ismereteink hiányos részleteit a témával kapcsolatban. A nyolc évtizede megtalált lelet még mindig számos kérdést vet fel az egyes tudományágak számára. A zeneelmélet, a régészet, a kémia, de még az orgonaépítés is sok megválaszolatlan kérdéssel küzd az aquincumi orgona konstrukciójára, megszólaltatására, anyagösszetételére stb. vonatkozóan, ahogyan az a felkért előadók (Csicsman Gyula muzeológus, Kemény Kinga előadóművész, Sirák Péter orgonaművész, Szentmártoni Szabó Géza irodalomtörténész, Varga László orgonaépítő, Zsidi Paula régész) hozzászólásai rávilágítottak.

A szakmai fórummal egy esetleges további kutatás lehetőségére és fontosságára is sikerült felhívni a figyelmet.

L. Kurucz Katalin

Ókori dallamrekonstrukciók Kemény Kinga előadásában

AZ ÓBUDAI NYÁR PROGRAMJAI AQUINCUMBAN

Az Aquincumi Múzeum 2000 óta vesz részt a III. kerület által szervezett központi nyári programsorozatban, az Óbudai Nyárban. 2008-ban Arisztophanész *Lüszisztraté* című darabjával és a *Nimfa ünnep* című hagyományteremtő rendezvénnel képviseltette magát ezen Aquincum.

A színházi előadás a múzeum romkerti kisszínházában került bemutatásra öt alkalommal Szepes Erika ujjongani fordításának felhasználásával, Papp János rendezésében.

A főbb szerepeket Bede Fazekas Anna, Nyertes Zsuzsa, Varga Kata, Andresz Kati, Szakács Tibor, Maszlay István, Urmai Gábor

és Makranczi Zalán játszotta. A Trigonon együttes tagjai ókori dal-
lamrekonstrukciókkal kísérték az előadást. A jelmezeket Rátkai Erzsébet készítette, a koreográfus Dékány Edit volt.

Valamennyi előadás telt házzal ment. Jele volt ez annak, hogy a közönség igényli és kedveli a múzeumban megrendezésre kerü-

ló nyári színházi estétet. Az előző két évben a Balázs Péter rendezte „Oké Néró Aquincumban” című előadások is népszerűek voltak. A korábbi időszakban alkalmanként előadott ókori darabokat (Euripidész: *Helené*, Arisztophanész: *Nőuralom* stb.) is kedvelték, de az anyagi háttér hiányában, valamint annak köszönhetően, hogy nem ágyazódtak be nagyobb programsorozatba, csak egy-egy előadást éltek meg. Az utóbbi három év darabjai, bekerülve az „Óbudai Nyár” rendezvénysorozatába, mind anyagilag, mind promóciós szempontból sokkal kedvezőbb közegre találtak, így lehetőség nyílt több

Részlet Arisztophanész *Lüszisztraté* című darabjának aquincumi bemutatójából

Látogatók a Nimfa ünnep „Öltözz nimfának!” programján

előadás megrendezésére. Ez azonban Óbuda-Békásmegyer Önkormányzata támogatása nélkül nem valósulhatott volna meg.

Ugyanez volt nyomon követhető a Római Strand területén megrendezett „Nimfa ünnep” esetében is. A múzeum egyesülete, az Aquincum Baráti Kör, alapfeladatai közé tartozik az antik kultúra népszerűsítése. Ebbe a témakörbe tartoznak a római ünnepek is. Az eddig megvalósult hagyományörző programok, mint a Floralia, a Dionyszia, Liberalia, Jupiter napja, Halászhátékok ünnepe stb. kedvelt programjává váltak a látogatóknak.

2007-ben először került sor a természet szépségeit megtestesítő római istenek tiszteletére rendezett „Nimfa ünnepre”. Látva a helyszín adta lehetőségeket és a látogatók érdeklődését, az egyesület felvette programtervei közé ezt a hagyományos római ünnepet is.

A rendezvényen részben ismeretterjesztő programok szerepeltek: Láng Orsolya régész kalauzolta az érdeklődőket a strand területén található római emlékeket ismertetve, Tóth J. Attila és a bűvár régészek egy csoportja vízi régészeti bemutatót tartott. Az ókori mitológia alakjait (nimfák,

faunok, sileneusok, szatírok) színészek jelenítették meg antik irodalmi szemelvények felhasználásával. Ebben a Tér Színház művészei és Halmágyi Sándor is közreműködött. A program olyan elemekkel egészült ki, melyek valamilyen módon kapcsolódott a vizek, nimfák és források témához: forrásfoglalás makettet, orvosi szelencét, pánsípot, oltárkövet lehetett készíteni. Akiket a természetes alapú gyógyászat érdekelt, az részt vehetett gyógynövény bemutatón és gyógy masszázsszolgáltatáson is, ahol szakképzett személyzet adott tanácsokat a közönségnek.

L. Kurucz Katalin

PROBLÉMÁK ÉS MEGOLDÁSOK A VÁROSI RÉGÉSZETBEN

A szakmai kerekasztal („workshop”) gondolatát alig három évvel ezelőtt vetették fel először Bécs és Budapest régészeti örökségét gondozó intézmények munkatársai. Az alap probléma azonos mindkét Duna menti fővárosban. A folyamatosan zajló fejlesztések hatalmas kihívás elé állítják a régészeket mind Bécsben, mind Budapesten: a növekvő számú beruházások (irodaházak, közmű- és útépitések, lakóparkok stb.) nagy felületeken és mélységekben veszélyeztetik a kulturális örökséget.

A két főváros területe kedvező fekvése és geopolitikai helyzete következtében minden történeti korszakban lakott volt. A modern épületek alatt szinte mindenütt megtalálható azok középkori és római kori előzménye, illetve számos őskori kultúra emléke. Megoldást kellett találni arra, hogy hogyan lehet egy folyamatosan fejlődő világ városban, a határidők szorításában, a beruházások üteméhez alkalmazkodva olyan régészeti örökségvédelmet folytatni, amely nemcsak a beruházók szempontjából gyors és hatékony (no meg költségkímélő), hanem megfelel a várostörténeti, településszerkezeti kutatások tudományos elvárásainak, s az eredményeket a lehető leggyorsabban hasznosíthatják a városfejlesztésben, a tudományos életben és nem utolsósorban az oktatásban, a művelődésben és az idegenforgalomban.

Három évvel ezelőtt még három intézmény ült az asztal körül. Míg Budapesten a területileg szervezett régészeti örökségvédelmi rendszerben hagyományosan egyedül a Budapesti Történeti Múzeum végezte a fenti feladatok mindegyikét, Bécsben – a csak részben területi alapon szervezett örökségvédelmi

rendszerben – a feladatok két intézmény között oszlottak meg. A feltárásokat a bécsi városi önkormányzathoz közvetlenül kapcsolódó, – a 100 éves múltta visszatekintő „Historisches Museum der Stadt Wien”-ből 1988-ban kiszakított – „Stadtarchäologie Wien” végezte, a leletanyagot azonban a múzeum jogutódja a „Wien Museum” gondozta. Az eredmények és a leletek hasznosítása ugyancsak megoszlott a két intézmény között. A bécsi kollégák éppen az egységes budapesti gyakorlat eredményeinek elismeréseként javasolták, hogy az első kerekasztal megbeszélés helyszíne Budapest legyen.

Az élet azonban úgy hozta, hogy az első megbeszélést követően, rövid időn belül radikális szervezeti és jogszabályi változások zajlottak le mindkét résztvevő fél esetében. Bécs városa úgy döntött, hogy a hatékonyabb, kevesebb adminisztrációval járó feladatellátás érdekében a „Stadtarchäologie Wien” 2008 közepétől ismét korábbi intézmény rendszerében, a „Wien Museum” keretén belül működjön, s így a korábbi intézményes egység helyreállt. A budapesti egységes örökségvédelmi gyakorlatot ezzel szemben

éppen ellentétes hatású jogszabályi változás érte. A 2007 tavaszán életbelépett új szabályozás következtében a régészeti feltárások jelentős része kikerült korábbi intézményi keretéből, a múzeumból. Ennek következtében ma a nagyberuházásokhoz kapcsolódó feltárásokat egy új, Magyarországon hagyomány nélküli, állami monopóliumként működő szervezet végzi, melybe azonban a korábbi, kutatási egységként működő, területileg szervezett örökségvédelmi rendszereket nem emelték be. A szakmai kerekasztal így két, ellentétes irányú változás közepén álló intézmény izgalmas tapasztalatcseréjévé vált.

A két város régészeti örökségvédelmét egy-egy kb. 30 főből álló régész stáb látja el. Mindkét fél kíváncsi volt egymás feltárási gyakorlatára, módszereire, a szervezeti, az intézményi és a jogszabályi háttérre, valamint az eredmények hasznosításának folyamatára. Ennek megfelelően több szekcióban hangzottak el előadások. „A városban végzett topográfiai kutatások átfogó eredményei” témakörben Karin Fischer Ausserer és Zsidi Paula bevezető előadásai hangzottak el. Előbbi a „Stadtarchäologie Wien” feladatait

és kutatási stratégiáját, utóbbi a Budapesti Történeti Múzeum régészeti topográfiai kutatási gyakorlatát mutatta be, mindkettő kitért az érvényes jogszabályi háttérre, illetve az intézmények szervezeti felépítésére. Több esettanulmányt ismertettünk meg, melyek jól mutatták, hogy hogyan rakható össze a városi régészet integrált kutatási módszereivel, a feltárt „mozaikszemekből” egy-egy korszakban a város- vagy városrész településszerkezete. Így rajzolódott ki Vindobona (Bécs) római kori településszerkezete Michaela Müller és Martin Mosser, vagy a Víziváros középkori városszerkezete Végh András, illetve Óbuda bronzkori településszerkezete Szilas Gábor előadása nyomán. Ugyanekhez a szekcióhoz kapcsolódott számos poszter (összesen 12 db) is, melyek – vagy régész-szakmai, vagy feltárástechnikai okok miatt – egy-egy különlegesebb feltárást, azaz az integrált kutatásokhoz kapcsolódó egy-egy láncszemet ismertettek.

„A feltárások kivitelezése” témakörben Sylvia Sakl-Oberthaler, Constance Litschauer és Martin Penz beszélt a bécsi beruházásokhoz kapcsolódó megelőző jellegű feltárásokról, mind a város belterületén, mind pedig a településszerkezet megrajzolása szempontjából rendkívül fontos peremterületi (ún. Stadtrandarchäologie) feltárásokról. A régészeti ásatásoknál alkalmazott új technikák és módszerek szekciójában Láng Orsolya ismertette az aquincumi feltárásokon alkalmazott korszerű módszereket (lézerszkennerek, geofizikai felmérések) és Tóth J. Attila beszélt a budapesti vízalatti kutatások legújabb eredményeiről és a módszerben rejlő lehetőségekről. A feltárásokhoz kapcsolódó dokumentációs eljárások szekciójában Éder Katalin ismertette a BTM gyakorlatát.

Érdekes és tanulságos részét jelentették a programnak a régészeti feltárások és eredményeik társadalmi hasznosításával foglalkozó előadások. A tudománynépszerűsítés különböző módjait mutatta be Michaela Kronberger az újonnan megnyílt bécsi Römermuseum (a Wien Museumhoz tartozó kiállítóhely) példáján, illetve egy-egy előadással Facsády Annamária, L. Kurucz Katalin és Szu Annamária az Aquincumi Múzeumban alkalmazott gyakorlatot ismertette a kiállításokról, kiadványokról, a régészeti munka marketingjéről, illetve a régészek és a közönség kapcsolatáról.

Az egyes előadások nyomán elindult beszélgetésekből kiderült, hogy a bécsi kollégák a mai napig példaértékűnek tekintik a BTM-ben kialakult területi alapon működő integrált kutatási módszert, és az örökségvédelmi egységes rendszerbe foglalt folyamatát az adatszolgáltatástól kezdve, a feltáráson, feldolgozáson keresztül egészen a közönségkapcsolatig és az eredmények hasznosításáig. A budapestiek számára pedig példamutató volt a bécsiek feldolgozó és publikációs gyakorlata, valamint a civil, önkéntes szervezetek bevonása az örökségvédelmi munkába.

Ha megvonjuk a szakmai kerekasztal mérlegét, akkor két, a jelen eszmecszerén túlmutató megállapítást tehetünk:

1. Ha csak a Bécsben és Buda-

pesten zajló ellentétes folyamatokat tekintjük is – figyelmen kívül hagyva más európai országok régészeti örökségvédelmi rendszerének változásait – úgy tűnik, hogy a régészeti örökségvédelem struktúrája, intézményei, szervezetei Európa szerte az „útkeresés” fázisában vannak.

2. A területi alapon szervezett, városi régészeti örökségvédelmi rendszerek nem nélkülözhetik a kronológiai-topográfiai kutatási programokat. E rendszerek – akár különböző szereplőkkel, de egy intézményen belül – magukban kell foglalják a régészeti örökségvédelem folyamatának valamennyi egymásra épülő fázisát.

A városi régészet problematikájával foglalkozó kerekasztal munkája azonban nem ért véget. Folyamatban van az elhangzott előadások és posztterek anyagának publikációs előkészítése, a kötet várhatóan a jövő évben jelenik meg. A két napos eszmecsere során számos olyan kérdés került felszínre, mely már a 2009-es kerekasztal témája lesz. Így a dokumentációs eljárások és azok egységes rendszere, vagy a régészeti tárgyak nyilvántartása kerül terítékre. A vendéglátó fél ezúttal a Wien Museum lesz.

A szakmai kerekasztalt támogatta: a Nemzeti Kulturális Alapprogram, az Aquincum Baráti Kör és a Pro Aquincum Alapítvány.

Láng Orsolya – Zsidi Paula

IO SATURNALIA!

Io Saturnalia! – kiáltották birodalom szerte a Saturnus ünnepét üülő római polgárok.

Saturnus az idő ősi ura a római mitológiában. Az egykor volt aranykorra emlékeztek a december közepén szerveződő ünnepen. A téli nap-éjegyenlőség és a Mithrasz kultusz kiemelt időszaka ez a terminus.

Az Aquincumi Múzeum több mint két évtizede kezdte el programjaival a római ünnepek főlelevenítesét. Ennek sorában egy új kezdeményezés volt a három napos rendezvény „Saturnalia – A karácsonyi ünnepkör gyökerei az antikvitásban” címmel.

Az ókorban az ünnep nyilvános elemét képezte az áldozatbemutató Saturnus isten temploma előtt. Ennek helyszíne Aquincumban az új kiállítási csarnok Jupiter oszlopa lett.

Az antik stílusú ajándékok vásárlásával és hasonló ajándékok

készítésével a korabeli hangulat idéződött meg, utalva az ókori Rómában Saturnalia idején szokásos

Áldozatbemutató a római istenségeknek Aquincumban

cserépbabák vásárára (sigillaria), melyek az ünnep jellegzetes ajándékát jelentették. A Saturnalia ajándékokat nemcsak megvásárolni lehetett, hanem készíteni is:

drót-gyöngy ékszer, börtárgyak és antik technikával készített freskók alakultak a felnőtt és gyermek látogatók keze alatt.

Az ünnep művelődéstörténeti jelentőségét tablókon követhette nyomon a látogató, melyekhez kvíz kérdések csatlakoztak. A római játékokon győztesek és a kérdéseket helyesen kitöltők játékméretet kaptak, mellyel a rabszolgavásáron licitálhattak.

A múzeum a reneszánsz év alkalmával „Mit láthatott Mátyás király Aquincum emlékeiből?” címmel rajzpályázatot hirdetett a 10-14 éves korosztály számára. Ennek eredményhirdetésére és a díjazott rajzokból készült kiállítás megnyitójára is ekkor került sor.

A program része lett az Óbuda-Békásmegyer Önkormányzata által szervezett „Óbudai Advent” rendezvénysorozatnak.

L. Kurucz Katalin

A KERÜLET HONISMERETI KLUBJA AQUINCUMBAN

A budapesti római kori emlékek közül sokan csak az aquincumi romterületet és a Nagyszombat utcai amfiteátrumot ismerik, pedig Budapest területén eddig több mint 20 föld felett látható római kori műemlék árulkodik a főváros kétezzer éves múltjáról. Az Aquincumi Múzeum évek óta szervez olyan programokat, melyeknek során az érdeklődők megismerkedhetnek ezekkel a helyszínekkel.

2008-ban a kerületi önkormányzat „Felfedező utak a III. kerületben” című ismeretterjesztő kirándulássorozata résztvevőinek szervezett ilyen sétákat. A lelkes és érdeklődő csoport, Somlói Viktória irányításával, négy alkalommal ismerkedett a kerület római kori emlékeivel. Áprilisban az aquincumi romterületen Budai Balogh Tibor, Hárshegyi Piroska és Láng Orsolya régész mutatta be a polgárváros területét és a kerületben folyó legújabb ásatások eredményeit.

Az aquincumi katonai tábor területén (a Flórián téri aluljáróban, a déli tábor kapunál, a Fürdő Múzeumban) és a katonavárosban (Nagyszombat utcai amfiteátrum, Herkules villa) júniusban járt a csoport. Itt Kirchhof Anita, L. Kurucz Katalin és Németh Margit, az intézmény munkatársai, régészei kalauzolták a csoportot.

A téli időszakban a múzeum új kiállítási épületében az aquincumi ásatások történetével és a látványtár leleteivel ismerkedtek a résztvevők Láng Orsolya kalauzolásaiban.

A kirándulások jó alkalmat jelentettek egyfajta lakossági fórum megtartására is. A múzeumi szakemberek és a kerületben lakók kifejtették és megbeszélhették észrevételeiket az ásatások, a műemlékvédelem, a turisztikai hasznosítás és az egyéb területen felmerülő kérdésekkel kapcsolatban.

L. Kurucz Katalin

A MÚZEUMOK ÉS LÁTOGATÓK ALAPÍTVÁNY MŰHELYMUNKÁI

A Múzeumok és Látogatók Alapítvány 2004 januárjában azzal az alapvető célkitűzéssel jött létre, hogy támogassa a magyarországi múzeumokat látogatói kapcsolatainak javításában és a múzeumi művelődés népszerűbbé tételét a látogatók körében. Ezen belül az Alapítvány munkatársai fontos és időszerű gondolatnak tartják, hogy segítséget nyújtsanak a múzeumi szakembereknek szemléletük formálásában, hogy ezáltal múzeumaik eredményesebben vehessenek részt a helyi társadalmi, közösségi és gazdasági fejlődésben. Alapítványunk abban próbál segíteni a múzeumoknak, hogy újragondolják szerepüket a változó világban, igazolni tudják társadalmi hasznosságukat.

Ennek egyik eszköze, hogy konferenciákat és műhelymunkákat szervez a múzeumok munkatársainak (nemcsak közművelődőknek), illetve a más szektorokból érkező érdeklődőknek. Tevékenységei között szerepel még pedagógusok és múzeumi dolgozók számára, múzeumi kiadványok, módszertani és szakmai anyagok írása, fordítása, szerkesztése és kiadása is (Tanulás tárgyakkal, MMP 2004 és Tanulás emlékművek és emléktáblák felfedezésével, MLA 2008), valamint kísérleti projektek kezdeményezése és kísérése (jelenleg futó projektünk a „Kultúrák közötti párbeszéd a múzeumokban”), szakmai és fókuszcsoportos beszélgetések moderálása is. Egyedi projektekben különböző témájú tanácsadással is segítjük a fent megjelölt célok megvalósítását (Wosinsky Mór Megyei Múzeum, Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum).

A 2004 óta szervezett konferenciáknak fontos célja, hogy

bemutassák a bel- és külföldi jó példákat, helyi fejlesztéseket, innovatív, kreatív megoldásokat. A programok szerkezete és sokrétűsége – a szakmai kitekintésen túl –, a résztvevőknek lehetőséget ad kapcsolatrendszerük – olykor szektorokon átívelő – kialakítására és továbbfejlesztésére. Ezt a résztvevők listájának gondos összeállításával és közreadásával segítjük minden rendezvényen.

A műhelymunkák, melyeket az Alapítvány 2007 óta folyamatosan szervez, egy szakembercseré program „melléktermékeként” alakultak ki. Kiemelkedő jelentőségűnek tartjuk, hogy szakmai munkánkhoz praktikus gyümölcssei szülessenek, ezért a British Council által támogatott szakembercseré programunkon való részvétel feltétele egy gyakorlati projekt megvalósítása volt. Az első műhelymunkát Juhász Litza, a Szépműhely munkatársának kezdeményezésére szerveztük Családi vezető füzetek készítésének témájában. Az elmúlt két év

műhelyfoglalkozásai: a kiállítás rendezés-szervezés, marketing és PR, stratégiai tervezés és értékelés, felnőttoktatás és képzés, valamint a speciális igényű látogatók témái köré szerveződtek. A fenti múltbeli illetve jövőbeli műhelyekről a honlapunk (www.mlapitvany.hu) segítségével lehet tájékozódni.

A műhelymunkák témáinak kialakításában az alapvető célkitűzés, hogy új- és időszerű problémákat, kérdéseket járjanak körül. A témaválasztásnál elsősorban a körülöttünk zajló események és elvárások a meghatározóak, de egyes konkrét felkérések és vélemények is gyakran befolyásolják a programtervet. A bevezetőben felvázolt célkitűzéseknek a műhelyek oly módon próbálnak megfelelni, hogy a képzési alkalmak során új módszereket, eszközöket sorakoztatnak fel és mutatnak be; valamint lényeges kompetenciákat adnak át. A képzésen nyújtott technikák vagy módszerek nemcsak a mindennapi tevékenységekben, de akár hosszú távú stratégiai célok kialakításában is hasznos segítséget jelentenek. A műhelyek vezetői leggyakrabban az Alapítvány által választott külsős kollegák, akik megfelelnek a nagyon komoly szakmai és módszertani követelményeinknek. Esetenként, külföldről meghívott szakemberek illetve az Alapítvány saját munkatársai vezetik a munkát.

A műhelymunkák mindig az aktív részvételre alapoznak, nem egyszerű megfigyelőként, hallgatóként

A Múzeumok és Látogatók Alapítvány által szervezett nyugdíjasoknak szóló program résztvevői az aquincumi romterületen

hívjuk meg a résztvevőket, hanem a személyes tapasztalataik megosztására, illetve konkrét kérdések megfogalmazására is alkalmat adunk. A foglalkozások során olyan tevékenységekben, feladatmegoldásokban, játékokban is részt kell venniük a jelentkezőknek, melyek rejtett vagy fel nem ismert tudásokra, tapasztalatokra és készségekre irányítják rá a figyelmüket. Az elmúlt időszak tapasztalatai alapján a műhelyek nagyon hasznosnak és gondolatébresztőnek bizonyultak. Az interaktív, gyakorlati munka a más körülmények közül érkező emberekkel megosztva, inspirálóbban hat, mint az egyszerű előadás. Esetenként a már elvetésre ítélt gondolatokat, ötleteket felélesztheti, illetve átformálhatja.

Minden munka lezárásaként egy szztenderdizált kérdőívet töltenek ki a résztvevők, melynek elsődleges feladata, hogy az Alapítvány dolgozói számára visszajelzést biztosítson a jó és rossz tapasztalatokat illetően. Az Alapítvány saját fejlődésének is kulcsa ez, mivel ez nemcsak minőségbiztosítási eszközként szolgál, hanem a kérdőív segítségével próbáljuk az igényeket felmérni a jövőben szervezendő műhelyekkel kapcsolatban.

A résztvevők az ország különböző, többségében múzeumi intézményeiből, érkeznek, de állandó résztvevőink vannak felsőoktatási intézményekből is. Komoly megerősítést jelent a visszatérő jelentkezők magas száma.

A rendezvényeink helyszíne je-

lenleg leggyakrabban a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum (V. Szent István tér 15.), mert ez a múzeum támogató partnerként biztosítja a munkánk magas színvonalú végzéséhez szükséges infrastrukturális feltételeket.

Az elkövetkező időszak tervei között elsősorban olyan foglalkozások és konferenciák szerepelnek, melyek a kultúrák közötti párbeszéd időszerű kérdéseit; a családbarát múzeum kritériumait; a kiállítás-tervezés és fejlesztés; a közönségfejlesztés és civil kapcsolatok alakításának témáit dolgozzák ki. Mindenkit szeretettel várunk, ismerkedjen meg munkánkkal!

Miszné Korenchy Anikó és
Kárpáti Adrienn

RENEZÁNSZ ÉV AQUINCUMBAN

Reneszánsz túrák Aquincumban

2008 a Reneszánsz Éve volt Magyarországon, s egyben a Reneszánsz túrák éve az ország múzeumi számára, melynek keretében az Oktatási és Kulturális Minisztérium több száz vidéki és fővárosi iskola múzeumlátogatással egybekötött kirándulását támogatta.

A pályázatban résztvevő múzeumoknak versenyképes, élményszerű és az oktatásban jól használható programkínálatot kellett összeállítaniuk az általános- és középiskolás korosztály számára, s az iskolák érdeklődésüknek megfelelően választhattak az ajánlatból.

Az Aquincumi Múzeum programkínálatát elsősorban az időszaki kiállításokhoz („Van új a föld alatt”, „Venus és Hygieia Birodalma”) alakítottuk ki. A téma kapcsán készült a „Mit örökölt a reneszánsz Aquincumból?” című múzeumi óra, mely a reneszánsz antik gyökereire hívta fel a hozzánk látogató diákok figyelmét. A foglalkozásokhoz néhány oldalas tanári segédanyag is kapcsolódott.

Legnagyobb sikere az ismeretátadást színesítő kosztümös tárlatvezetésnek, római ruhákba öltözésnek és a tárgymásolatok kipróbálásának volt.

Elsősorban a 10-14 éves korosztály vett részt a programokon, de nagy létszámban jelentkeztek be középiskolás és alsó tagozatos (3-4. osztályos) csoportok is. Utóbbit azért is tekintjük sikernek, mert ez a korosztály korábban kevésbé vette igénybe a múzeumi foglalkozásainkat.

Az alsósok közül legtöbben az antik mozaikkészítést feldolgozó múzeumi órát választották, míg a felsősök és középiskolások körében egyértelműen az antik öltözködést és szépségápolást valamint a gladiátorok életét bemutató foglalkozások voltak a legnépszerűbbek.

Hogy mennyire találták élvezhetőnek a diákok a programokat, arról álljon itt két idézet a foglalkozásokon részt vevő diákok beszámolóiból:

„A múzeumlátogatás elején végigsétáltuk a római-kori Aquincum maradványait, megtekintettük régészeti és építészeti emlékeit. A még izgalmasabb második részben egy interaktív gladiátor-bemutatón vettünk részt. Ennek keretében nemcsak megtekint-

hettük, hanem ki is próbálhattuk az ókori gladiátorok eszközeit, fegyvereit. A múzeumlátogatás egy rendhagyó történelem óra volt, szép élményekkel” (Zrínyi Miklós gimnázium Szakközépiskola és Szakiskola, Szigetvár).

„... a vezetést követően tekintettük meg a Venus és Hygieia birodalma című kiállítást. ... () ... Többek között megtudtuk, hogy smink is hasonló volt, mint a mostani. Igaz, nem festjük fehérre az arcunkat, de a szemünket már egy-egy bulira szívesen húzzuk ki feketével. A programunkat kézműves foglalkozás zárta: fülbevalókat és karkötőket készítettünk római módra. Még a fiúkat is lekötötte.” (Újvárosi Általános Iskola, Váli)

Az Aquincumi Múzeum programkínálata a Reneszánsz túrákról készült statisztika szerint (ld. Múzeumi Közlemények 2008/1.) a fővárosi múzeumok körében a legnépszerűbbek közé tartozott, a Magyar Nemzeti Múzeum és a Természettudományi Múzeum mellett a három leglátogatottabb fővárosi intézmény közt szerepeltünk. A pályázat keretében 2008. augusztus – 2009. február közti időszakban 82 csoport, összesen 1724 diák vett részt nálunk múzeumi foglalkozáson. Ezzel a korábbi évekhez képest megduplázódott az aquincumi múzeumi órák száma.

A minisztérium 2009-ben Nagy-Kultúra címmel hirdette meg a sikeres program folytatását, melyre természetesen jelentkezünk, s új típusú, változatos foglalkozásokkal várjuk a hozzánk látogató diákcsoportokat.

“Mit láthatott Mátyás király Aquincum emlékeiből?” - Az Aquincumi Múzeum rajzpályázata a Reneszánsz év alkalmából

A Reneszánsz Év alkalmából az Aquincumi Múzeum országos rajzpályázatot hirdetett „Mit láthatott Mátyás király Aquincum emlékeiből?” címmel.

A téma meghatározásával nem az volt a célunk, hogy a diákok elmélyült kutatást folytassanak, s pontos képet alkossanak a Mátyás korabeli Aquincumról. Inkább azt szerettük volna elérni, hogy a pályázók egy kis utánajárást követően elgondolkozzanak azon,

Fialovszky Réka (10 éves) rajza. (Bárdos Lajos Ének-Zenei Általános Iskola, Budapest)

hogy mit lehetett látni Aquincumból a feltárások kezdete előtt, hogyan épülhettek be a romok a középkori városképbe. Az ismert adatokat a gyerekek szabadon kiegészíthették a fantáziájuk segítségével.

Örömmel tapasztaltuk, hogy a pályázati kiírás nemcsak a fővárosban, hanem nagyon sok vidéki településen is rajzolásra ösztönözte a gyerekeket. November végéig több, mint 100 rajz érkezett hozzánk. Néhány iskolás osztály kifejezetten a felhívás hatására látogatta meg a kiállításainkat, mások elsősorban a múzeum honlapján található információkat és fotóanyagot tekintették irányadónak

Rengeteg fantáziadús, különféle technikákat alkalmazó rajz készült a vízvezeték maradványairól, a romok közt sétáló királyi párról, az amfiteátrumról s egyes aquincumi épületek részleteiről. Bár a pályázatot eredetileg 10-14 éves diákoknak hirdettük meg, a felhívás

a fiatalabbak fantáziáját is megmozgatta. Így végül a 10-12 évesek és a 13-14 évesek mellett a 10 év alattiak kategóriájában is jutalmaztuk a három legjobban sikerült alkotást. Az értékelésnél a képek esztétikai és technikai kivitelezése mellett a korhűséget is figyelembe vettük. Utóbbi szempontot a legifjabb pályázók esetében természetesen kevésbé szigorúan kezeltük.

Az eredményhirdetésére a karácsonyi ünnepkörhöz kapcsolódó aquincumi ünnepen, a Saturnálián került sor. A legjobban sikerült rajzokat a kiállítási épület előadótermében készített kis kiállításon tekinthették meg az érdeklődők az év végi ünnepek közti időszakban és január folyamán.

A sikerre való tekintettel 2009-ben is hirdetünk pályázatot, amely a vállalkozó kedvű fiatalokat Aquincummal kapcsolatos kreatív alkotómunkára ösztönzi.

Bögi Enikő

ÓKORI TÁBOR AQUINCUMBAN

2008 nyarán az Aquincumi Múzeum is csatlakozott azokhoz az intézményekhez, melyek tartalmas elfoglaltságot kínálnak a vakációzó gyerekeknek. A kezdeményezés nem új, hiszen hosszú évekkel ezelőtt múzeumunk rendszeresen fogadott a szünidőben a római kor iránt érdeklődő gyerekeket.

A tábor 10-14 éves korosztálynak hirdettük meg és a tervezett csoportlétszám hamar (pár hét alatt) összejött.

Az ötnapos programot úgy alakítottuk, hogy a résztvevő gyerekek minél jobban megismerkedhessenek az érintett korról, valamint az Aquincumi Múzeummal, annak kis-múzeumaival illetve az intézményben dolgozó kollégák munkájával.

Az első napon rövid ismerkedés után egy hosszabb sétát tettünk a múzeum romkertjében majd ebéd után (melyre mindig a közeli Graphisoft park egyik éttermében került sor) meglátogattuk a restaurátor műhelyt, ahol a gyerekek megdöbbenve tapasztalták, hogy bizony a tárgyak, nem úgy kerülnek elő a földből, ahogy azt a kiállításban látják. A délután hátralévő részében pedig ők is kipróbálhatták a restaurátorok munkáját. A második nap délelőttjén a régészek munkájához kerültek kicsit közelebb a gyerekek. Felkerekedtünk a csapattal és ellátogattunk egy az Aquincumi Múzeumhoz közel folyó ásatásra, ahol egy őskori település maradványait tekintettük meg. Délután a témához kapcsolódóan szőttünk és agyagoztunk a gyerekekkel. Az elkövetkező napokban megnéztük a Herkules villát, az ott található gyönyörű mozaikokat megismertettük a táborozókkal Aquincum katonaváros részét. Hagyományörzők segítségével megtapasztalták, hogy milyen volt a római légiósok és a gladiátorok élete. Felpróbálhatták

felszerelésüket (sőt készíthettek maguknak hasonlót) és kipróbálhatták magukat az „aquincumi arénában”.

A napi programot úgy alakítottuk, hogy a „tudományos” programok mellé (ásatáslátogatás, kiállítások megtekintése, beszélgetések stb.) minden esetben társítottunk kézműves foglalkozást, illetve lehetőséget biztosítottunk az ebéd utáni sziesztára (igény szerinti olvasgatás, pihenés a hűsben vagy a romkert önálló „felfedezése”).

A tábor az utolsó napon lakomával zártuk, ahol a gyerekek korhű ruhába öltözve egy-egy jellegzetes ókori figura bőrébe bújva megízlelhatték a korabeli ízeket a

római ebédlőnek kialakított Kétpilléres védőépületben, ahol egy patrícius család fogadta vendégeit egy vacsorára, amit rabszolgák szolgáltak fel miközben zenészek és színészek szórakoztatták őket műsorukkal. Az esemény méltó lezárása volt a tábornak és a gyerekek élményekkel gazdagon, „jövőre is jövünk!” felkiáltással búcsúztak az utolsó nap végén. Mi pedig tapasztalatokkal gyarapodva, kissé fáradtan és szomorkásan váltunk el tőlük, hiszen nagyon jó csapat kovácsolódott össze az öt nap alatt.

A tapasztalatokról pedig annyit, hogy amikor meghirdettük a tábor nem számítottunk ekkora érdek-

Bemutató a katonai tábor életéből az aquincumi nyári táborban

lődésre a szülők részéről és arra sem, hogy az ajánlott korosztálynál jóval fiatalabb (6-8 éves) gyerkőcöket is szerettek volna beírni. Mindenképpen meggondolandó a jövőre tekintve két különböző korosztálynak szánt turnus indítása.

Azoknak a múzeumpedagógus kollégáknak pedig, akik még nem táboroztattak, meleg szívvel ajánlom, hogy próbálják ki, hiszen az évközben tartott rövid másfél órás múzeumi órákkal szemben itt napokat tölthetünk el azokkal a gyerekekkel, akik erősen érdeklődnek

aziránt a korszak, művészeti- vagy tudományág iránt, amiről Múzeumunk és az ott dolgozó munkatársak oly rengeteget tudnak mesélni.

Ódor Bernadett

MÚZEUMOK ŐSZI FESZTIVÁLJA

Nagy örömünkre 2008-ban az Aquincumi Múzeum is csatlakozni tudott a Múzeumok Őszi Fesztiválja sorozathoz. Elsődleges közönségként a pedagógussal érkező általános- és középiskolás csoportokat céloztuk meg, de a múzeumbarát felnőttekre, nyugdíjasokra is gondolva a foglalkozásokat több korosztály érdeklődési körének megfelelően állítottuk össze. Természetesen most is az általános iskolás korosztályt (és pedagógusait) sikerült mozgósítanunk, hiszen az ő részükre ajánlott foglalkozások igen népszerűek voltak.

A „Játékos Aquincum” foglalkozáson antik játékszerekkel ismerked-

hettek a gyerekek, tárlatvezetés után ókori gyermekjátékokat próbálhattak ki, valamint maguk is készíthettek olyan tárgyakat, amivel hajdanán az aquincumi gyerekek játszottak. A „Légy vendég a helytartó udvarában” szituációs játékot felsős osztályok választották. Ezt a foglalkozást az „Áruhában” című programba illesztettük be, hiszen a gyerekek a kosztümös idegenvezetés után maguk is korabeli ruhákat öltöttek és eljátszottak egy jellegzetes aquincumi jelenetet, miszerint a helytartó követeket fogad a palotájában, akiket zenés műsorral és ünnepi lakomával köszöntenek. A játék során a diákok az aquin-

cumi helytartói palotával, az ott élő emberek hétköznapijaival, ókori viseletekkel és korabeli étkezési szokásokkal ismerkedhettek meg.

Az egy ókori átoktábla megtalálásáról szóló „Varázstárgy a föld alól” című ismeretterjesztő előadás, amit középiskolás illetve felnőtt korosztálynak ajánlottunk sajnos kevésbé volt sikeres. Talán az előadás időpontja volt kedvezőtlen vagy a téma nem volt elég érdekes? Mindenesetre reméljük, hogy a következő Őszi Fesztiválra az általános iskolások mellett ezt az úgynevezett „problémás korosztályt” is sikerül becsábítanunk múzeumunkba.

Ódor Bernadett

A „Légy vendég a helytartó udvarában!” című foglalkozás lakomarészlete

ÁSATÁS MINDENKINEK BUDAPESTEN!

A BTM folyamatosan gondot fordít arra, hogy a nagyközönség is tájékozódhasson arról, hogy mi történik egy ásatáson. Különösen fontos a diákok tájékoztatása, hogy a múlt emlékei hogyan, milyen körülmények között kerülnek felszínre, s ez miért fontos. Ebben a BTM Aquincumi Múzeumának régészei és múzeumpedagógusai egyaránt közreműködnek, lehetőséget adva arra, hogy az ásatási tapasztalatokat a múzeumi órákon és a múzeum kiállításain kapott információkkal összevetve, képet alkothassanak a főváros múltjáról, valamint a régész, a tereptől a kiállításig terjedő, igen összetett munkájáról.

Ezek egyik formáját az aquincumi régésztáborok jelentik, melyet első ízben 1986-ban szervezett meg az Aquincumi Múzeuma a Bogdáni úti római temető feltárásán, a 14-18 éves korosztálynak.

Az ásatások világának bemutatásához újabb program csatlakozott 2004-ben, a rendszeresen (átlag 2 évente) megrendezett „látványásatás” keretében. Az először 5 éve megrendezésre kerülő programban a polgárváros északkeleti részén, a XXIX. épület (Peristyl-Enyvfőző ház), ún. tervásatása során a római lakó- és műhelyépület 400 éves történetét tárjuk fel minden korosztály számára. A látogatók figyelemmel kísérhetik a feltárás egyes fázisait, kérdéseket tehetnek fel régészeknek, valamint bepillantást nyerhetnek az előkerült leletek útjába a feltárástól kiállításig (pl. restaurálás). A program sikerét jelzi, hogy az Aquincumi Múzeum által bevezetett ún. „látványásatás”-hoz kapcsolódóan több száz fő tett látogatást a feltáráson, s tehette fel kérdéseit a munkálatokkal kapcsolatban.

Végül, de nem utolsósorban említenünk kell az ásatási nyílt napokat, amelyek az éppen futó, beruházásokhoz kapcsolódó régészeti kutatásokba engednek betekintést.

Diákcsoportot a Csúcshegy-Harsánylejtőn folytatott ásatáson

Erre sajnos nem minden ásatás alkalmas, mert sokszor veszélyesek azok a körülmények, amelyek között a régésznek is dolgoznia kell. Az elmúlt évben számos alkalommal nyílt arra lehetőség, hogy „élesben” megtekinthessék az érdeklődők a múlt emlékeinek elő-

kerülését. Ezek közül említhető a III. Csúcshegy-Harsánylejtő területén zajlott feltárás, amelynek során egy korarómai falusias település és későrómai épületegyüttes (villagazdaság?) részletei kerültek elő. A kilátogató középiskolásokat elsősorban a munkák technikai részletei, illetve a leletanyag érdekelte, de a környék római kori történetéről és a régészeti feltárásokat szabályozó magyar törvényi keretéről is kaptak tájékoztatást.

A program sikerét jelzi, hogy az újabb régészeti szerveződések is átvették – az egyébként Európában általános – módszert. A jövőben ezt a fajta tevékenységet szeretnénk

kibővíteni és nemcsak az ásatásokon, de a restaurátor műhelyben tett látogatással, ami az ásatás és a kiállítás közötti láncszemet jelenti. Erre korábban csak a Kulturális Örökségi Napok keretében kerülhetett sor.

Láng Orsolya

Pályázati felhívás 10-14 éves diákoknak

„ÓKORI EMLÉKEK NYOMÁBAN”

FEDEZD FEL LAKÓHELYED RÓMAI EMLÉKEIT!

2009. szeptemberétől az Aquincumi Múzeum két fordulóshonismereti vetélkedőt hirdet III. kerületi felső tagozatos diákoknak.

A vetélkedő témája:

Óbuda római kori emlékeinek felkutatása és megismerése

Célunk, hogy az Aquincumi Múzeum romterülete vagy az amfiteátrumok mellett, a diákok a kerület kevésbé ismert régészeti emlékeit is felfedezzék.

A verseny első fordulóján a csapatok megadott szempontok alapján felkeresik a kerület római kori helytörténeti emlékeit, s az építményekkel kapcsolatos feladatokat oldanak meg. A feladatlap kitöltése mellett a meglátogatott emlékek közül egy általuk választott aquincumi épület vagy építmény makettjét készítik el szabadon választott technikával.

A feladatlap és a makett beküldési határideje: 2009. november 20.

A legjobban sikerült alkotásokból az Aquincumi Múzeum kiállítást rendez, melynek megnyitójára és az első forduló eredményének kihirdetésére az aquincumi karácsonyi ünnepen, a Saturnalián, kerül sor **2009. december 13-án.**

Az első forduló eredménye alapján jut a négy legjobb csapat a szóbeli döntőre, melynek fő témája az aquincumi helytartói palota. A döntő megrendezésére az Aquincumi Múzeumban kerül sor **2010. februárjában.**

A pályázatra 3 fős csapatok nevezését várjuk 2009. szeptember 20-ig, az alábbi elérhetőségeken:

BTM Aquincumi Múzeum, Közönségkapcsolat

1031 Budapest, Szentendrei út 135.

Telefon: 430-1081

e-mail: aquincum@aquincum.hu

PÓCZY KLÁRA EMLÉKÉRE

Póczy Klára személyében az Aquincumi Múzeum olyan emblemikus egyéniségét veszítette el, aki munkásságával szerteágazóan segítette az intézmény fejlődését. Tevékenységével nem csak tudományos területen alkotott maradandót, hanem a tágabb, de a szűkebb értelemben vett közművelődés terén is, megalapozva ezzel az Aquincumi Múzeum Közönségkapcsolati csoportjának munkáját.

Említést tehetünk korának legkorszerűbb kiállítási didaktikájú Táborvárosi Múzeum megnyitásáról, az Aquincumi Múzeum romterületének régészeti parkká alakításáról és az azzal összefüggő első kültéri információs rendszer (egységes táblák) megvalósulásáról. Felsorolhatnánk számos állandó és időszakos kiállítás címét, melyeknek rendezője volt, többek között a három ország több múzeumában bemutatott „Das römische Budapest” című vándorkiállítást. Hosszú publikációs lista mutatná be azokat a vezetőkiadványokat, szórólapokat, amelyeket az Aquincumi Múzeumról, a Táborvárosi Múzeumról, Budapest római műemlékeiről vagy az említett kiállításokkal kapcsolatban készített, mindenki számára „fogyasztható” stílusban. Klári néni neve fémjelzi a – sajnos még ki nem adott – CD-ROM szöveges anyagát, ami Aquincum városát és lakóinak életét mutatja be sok oldalról megközelítve.

Kiemelném azonban egy első látásra jelentéktelennek tűnő feljegyzését 1973-ból. A Budapesti Történeti Múzeum főigazgatójának vázolja fel azokat az ötleteit, amelyekkel a látogatószámot és a múzeum kínálatának színvonalát lehetne emelni. Felsorolja azokat a római ünnepeket (pl. Floralia!), amelyekre alapozva hagyományőrző programok megszervezésére lát lehetőséget. Kiemelten fontosnak tartja megoldani a BTM máig sem tökéletesen kidolgozott ún. kombinált jegyeinek problémáját. 35 év távlatában mindezek

Póczy Klára (1923–2008)

olyan modern gondolkodásra utalnak, amelyek manapság is megállják a helyüket.

Manapság is gyakran előfordul, hogy Klári néniről, ötleteiről, segítő tanácsairól esik szó köztünk. Ilyenkor – a témának megfelelően – kétféle „Klári néni-kép” sejlik fel előttem. Az egyikben egy régi íróasztalnál ül, szigorú arccal koncentrálna, szálkás betűvel megformázott gondolataira, papírai mellett üres kávéscsésze. A másik képen egy fotelben kávézva kedves, sőt huncut arccal meséli végtelen történeteit.

Szu Annamária

KINCSEK A VÁROS ALATT

A BTM új régészeti honlapja

2008 tavaszán új, kifejezetten a múzeum régészeti tevékenységét bemutató híroldalt hozott létre a Budapesti Történeti Múzeum.

A Kincsek a város alatt nevű (<http://regeszeti.btm.hu/>) honlap minden fontos adatot tartalmaz a Budapesti Történeti Múzeumban zajló feltáró munkáról, az első lépésektől a kiállításig. A témák közt szerepel az ásatások jogi szabályozása, hagyományos és új régészeti eljárások bemutatása,

beruházóknak szóló tanácsok és információk.

Míg korábban csak egy-egy jelentősebb ásatás, vagy kiemelkedő lelet kapott nagyobb sajtófigyelmet, a folyamatosan frissülő új oldalon keresztül az olvasók rendszeresen értesülnek fővárosban folyó régészeti feltárások legújabb eredményeiről.

A honlap a Múzeum régészeti kommunikációjának is fontos eszközévé vált, ahol a tudományos-kulturális rovatok újságírói azonnal meg-

találják és letölthetik cikkeikhez az aktuális ásatásokról szóló, gazdagon illusztrált, ismeretterjesztő beszámolókat. Ezzel párhuzamosan a Múzeum több hírportállal és kulturális oldallal megállapodást kötött e tartalmak és képanyagok átvételére, amelynek eredményeként a budapesti régészeti feltárások és kiállítások hírei folyamatosan megjelennek az on-line, valamint a nyomtatott médiában.

Bögi Enikő – Lassányi Gábor

A MAGYAR LIMES SZÖVETSÉG

A magyarországi római limes több mint 400 km hosszú vonala tálcán kínálja a lehetőséget egy kulturális útvonal létrehozására. Ezt az elképzelést erősítheti az a szándék, hogy az érintett területeken található, a Római Birodalom határvédelmi rendszeréhez kötődő helyszínek rövidesen a világörökség részévé válhatnak. Jelenleg a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal gesztorságával folyik Európai Unió támogatással a világörökségi cím elnyeréséhez szükséges nevezési dokumentáció elkészítése. A tentatív listán szereplő helyszínek nagy része sajnos még nem látogatható, sőt, sok esetben tudományos kutatásuk is csak részlegesnek tekinthető. A Mosonmagyaróvártól Kölkedig tartó, közel 30 római eredetű település, nagyszámú katonai tábor és őrtorony között, Aquincumot, Lussoniumot, Intercisát, a Visegrád egyes római emlékeit és a Dunakeszi kikötőerődöt leszámítva, jelenleg még nagyon kevés helyszínen állapota mérhető a hasonló történelmi örökséggel ren-

delkező, már a világörökségi címmel rendelkező német, vagy angol helyszínekhez.

Az elkövetkező évek, évtizedek hazai feladata a helyszínek megvédése a természet és gyakran az ember általi beavatkozások ellen, a kutatások folytatása illetve megkezdése, az arra érdemes épületek fa-

lainak konzerválása, környezetének rendbe tétele és látogathatóságuk biztosítása. Nagyon fontos helyi érdek az egyes helyszínekhez köthető tárgyak, emlékek és rekonstrukciók helyben történő bemutatása. Mindezek óriási áldozatokat jelentenek az érintett önkormányzatok részéről, de bizakodásra adhatnak okot a készülő világörökségi törvény azon

passzusai, melyek az állam által történő finanszírozást tartalmazták.

A Duna, mint hajózási útvonal és az EuroVelo európai kerékpárút hálózat fejlesztési tervei tökéletesen illeszkednek a jövőbeli magyar világörökségi helyszínek láncolatához. Ezeket a turisztikai szegmensek, kiegészítve a további helyi adottságokkal, képezhetik alapját az ország legnagyobb tematikus kulturális útvonalának.

A siker egyik záloga, hogy a program által érintett önkormányzatok, szervezetek közösen lépjenek fel, ismerjék egymás álláspontját, elképzeléseit. Ezt kívánja elősegíteni egy alulról jövő kezdeményezés, melynek célja a Magyar Limes Szövetség létrehozása. Az egyesületi formában működő civil szervezet jelenleg bejegyzés alatt áll, munkája várhatóan 2009. év vége felé indulhat be. Az egyesület alapszabálya és egyéb információk a www.ripapannonica.hu oldalon olvashatók.

Bíró Zsolt